

VERENIGING VAN WATERBEDRIJVEN IN NEDERLAND

Waterleidingstatistiek 2002

VEWIN Waterleidingstatistiek 2002

Organisatie Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN)
Sir Winston Churchill-laan 273
Postbus 1019
2280 CA RIJSWIJK

Projectleider en auteur Ing. P.J.J.G. Geudens (VEWIN)

Datum Oktober 2003

VEWIN Nummer 2003/19/6217

Versie Definitief

Verspreiding Beperkte oplage t.b.v. de waterbedrijven.
Een digitale versie, zowel in het Nederlands
als in het Engels, is beschikbaar op www.vewin.nl

Inhoudsopgave

Inleiding

Samenvattend overzicht

Hoofdstuk 1 De waterbedrijven

- Tabel 1 Overzicht waterbedrijven per 31-12-2002
- Figuur 1 Voorzieningsgebieden per 31-12-2002
- Figuur 2 Werkgelegenheid 1992 - 2002

Hoofdstuk 2 Waterproductie

- Tabel 2 Waterwinning 2002
- Tabel 3 Waterproductie 2002
- Figuur 3 Waterbalans 2002 (in miljoen m³)
- Figuur 4 Waterwinning 1992 - 2002
- Figuur 5 Productie van drinkwater 1992 - 2002
- Figuur 6 Productie van *ander water* 1992 - 2002

Hoofdstuk 3 Waterverkoop

- Tabel 4 Samenvatting waterverkoop 2002
- Tabel 5 Aansluitingen per 31-12-2002
- Tabel 6 Verkoop van drinkwater 2002
- Tabel 7 Tarieven van drinkwater voor huishoudens 2002
- Tabel 8 Huishoudelijk drinkwatergebruik naar toepassing 1992 - 2001
- Figuur 7 Levering eigen voorzieningsgebied 1992 - 2002
- Figuur 8 Opbrengst levering eigen voorzieningsgebied 1992 - 2002
- Figuur 9 Prijsontwikkeling 1992 - 2002

Hoofdstuk 4 Financiële gegevens

- Tabel 9 Financiële balans per 31-12-2002 (in miljoen euro)
- Tabel 10 Waterbelastingen ingevolge de Wet Belastingen op Milieugrondslag, 1995 - 2002
- Tabel 11 Belastingen 2002
- Tabel 12 Gemiddelde drinkwaterprijs Nederland 2002
- Tabel 13 Gemiddelde drinkwaterprijs kleinverbruik 2002
- Figuur 10 Ontwikkeling investeringsniveau 1992 - 2002
- Figuur 11 Investeringsniveau naar proces 2002

Hoofdstuk 5 Infrastructuur

- Tabel 14 Lengte en samenstelling van het transport- en hoofdleidingnet per 31-12-2002
- Figuur 12 Ontwikkeling lengte en samenstelling van het transport- en hoofdleidingnet 1992 - 2002

Bijlagen

- Bijlage 1 Publicaties van VEWIN
- Bijlage 2 Voorzieningsgebieden en aangesloten gemeenten 2002
- Bijlage 3 Verklaring van tekens en definities
- Bijlage 4 Literatuur

Inleiding

Doel

De waterleidingstatistiek is een jaarlijkse publicatie van VEWIN. De publicatie bevat basisgegevens over de drinkwatersector, bestemd voor de branche ter onderbouwing van beleid. Tevens beoogt VEWIN met de waterleidingstatistiek bij te dragen aan een transparante informatievoorziening over de watersector en worden de statistiekgegevens veel gebruikt voor het verstrekken van informatie aan derden, zoals aan ministeries, de Europese Unie, bedrijven, instellingen en consumenten.

Inzameling data

De meeste waterbedrijven nemen sinds 1997 vrijwillig deel aan de VEWIN-benchmark, waarmee de prestaties van de waterbedrijven op het gebied van de thema's waterkwaliteit, dienstverlening, milieu en financiën & efficiency transparant worden gemaakt.

Om de administratieve lastendruk van de waterbedrijven te verlichten, worden de data voor de waterleidingstatistiek sinds het verslagjaar 2000 samen met die voor de benchmark ingezameld. Dit gebeurt met de benchmark-module *Financiën & Efficiency*. Voor de waterbedrijven die niet aan de vrijwillige VEWIN-benchmark deelnemen, wordt gebruik gemaakt van een aparte vragenlijst.

De publicatie bevat verder enkele tabellen waarvan de data beschikbaar zijn via andere bronnen. Zo is het tarievenoverzicht (tabel 7) afkomstig uit de VEWIN-publicatie *Tarievenoverzicht leidingwater per 1 januari 2002* en het overzicht van de componenten van het huishoudelijk watergebruik (tabel 8) uit de VEWIN/NIPO-rapportage *Een ander consumptiepatroon* van december 2001.

Opbouw van de publicatie

Voor de lezer die snel een overzicht wil hebben van de belangrijkste branchegegevens begint de publicatie met een samenvattend overzicht. Daarna wordt een indeling gevolgd naar thema:

- hoofdstuk 1: waterbedrijven, voorzieningsgebieden en werkgelegenheid;
- hoofdstuk 2: waterproductie en ruwwaterbronnen;
- hoofdstuk 3: waterverkoop;
- hoofdstuk 4: financiële gegevens (financiële balans, investeringen en belastingen);
- hoofdstuk 5: infrastructuur.

Waterleidingstatistiek digitaal beschikbaar

De uitkomsten van de waterleidingstatistiek zijn digitaal beschikbaar op de VEWIN-website www.vewin.nl.

Andere VEWIN-rapporten

Naast de *Waterleidingstatistiek 2002* beschikt VEWIN nog over andere publicaties met informatie over de waterbedrijven. Een lijst hiervan is in bijlage 1 opgenomen.

Samenvattend overzicht

	1992	1997	2001	2002
Algemeen				
aantal waterleidingbedrijven	42	30	22	17 ¹⁾
werknemers in vte ²⁾	8.341	7.655	6.114	5.867
aansluitingen drinkwater (x 1000) ³⁾	5.802	6.437	7.166	7.231
% bemeterd	92	90	96	96
Productie (miljoen m³)				
<i>drinkwater</i>				
eigen productie	1.222	1.189	1.175	1.168
importsaldo en inkoop bij derden	8	5	3	2
<i>ander water</i>				
eigen productie ⁴⁾	58	69	62	53
importsaldo en inkoop bij derden	7	6	7	13
Levering (miljoen m³)				
<i>drinkwater</i>				
kleinverbruik	718	712	714	709
zakelijke markt	254	237	226	225
grootzakelijke markt ⁵⁾	197	188	179	177
niet in rekening gebracht ⁶⁾	61	58	58	57
<i>ander water</i>				
huishoudwater ⁷⁾	.	.	0,18	0,36
overige toepassingen ⁴⁾	65	75	70	67
Opbrengst levering (miljoen euro)				
<i>drinkwater</i>				
kleinverbruik	614	887	997	990
zakelijke markt	147	227	267	265
grootzakelijke markt ⁵⁾	111	163	171	172
<i>ander water</i>				
huishoudwater ⁷⁾	.	.	0,18	0,36
overige toepassingen ⁴⁾	20	22	29	30
Financiële aspecten (miljoen euro)				
investeringen	519	509	426	374
belastingen op water ⁸⁾	.	.	355	358

¹⁾ Inclusief Bronwaterleiding Doorn.

²⁾ Voltijds equivalenten: aantal werknemers eigen loonlijst teruggerekend naar volledige werkweek.

³⁾ Vanaf 2000 *administratieve* aansluitingen, daarvoor *technische* aansluitingen. Definities van technische en administratieve aansluitingen treft u aan bij tabel 1.

⁴⁾ Exclusief de productie / levering door dochter- en zusterbedrijven (in 2002 circa 65 miljoen m³).

⁵⁾ Inclusief industriewater van drinkwaterkwaliteit.

⁶⁾ Hierbij moet gedacht worden aan lekverliezen en bluswater e.d.

⁷⁾ Inclusief huishoudwater van drinkwaterkwaliteit.

⁸⁾ Zie voor uitsplitsing tabel 11.

Hoofdstuk 1 De waterbedrijven

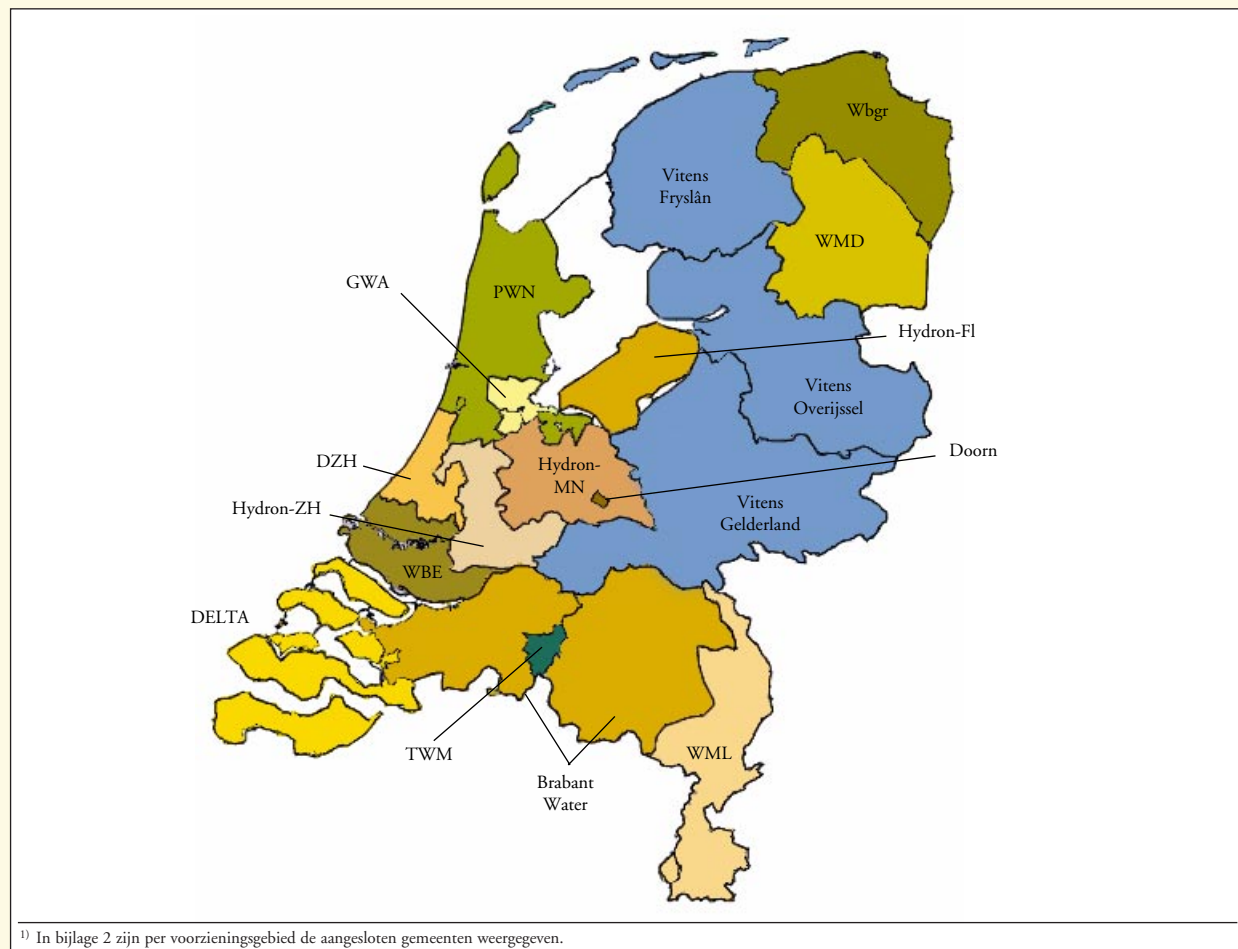
De waterbedrijven die ultimo 2002 in Nederland actief waren, zijn weergegeven in tabel 1. Figuur 1 geeft de bijbehorende voorzieningsgebieden weer.

Bijna alle waterbedrijven zijn naamloze vennootschappen, met gemeenten en provincies als aandeelhouders. Uitzonderingen hierop zijn Gemeentewaterleidingen Amsterdam, een gemeentelijk bedrijf, en de besloten vennootschap Delta Drinkwater, een 100% dochter van multi-utility bedrijf Delta N.V.

Watertransportmaatschappij Rijn-Kennemerland en Waterwinningsbedrijf Brabantse Biesbosch distribueren zelf geen drinkwater, maar leveren gedeeltelijk gezuiverd water (*ander water*) aan collega waterbedrijven. Alle andere waterbedrijven produceren en distribueren zelf drinkwater en een aantal ook *ander water* (tabel 3).

In figuur 2 is de ontwikkeling weergegeven van de werkgelegenheid bij de waterbedrijven. Uit de figuur blijkt dat de watersector haar taken met steeds minder mensen uitvoert. Uitgedrukt in voltijds equivalenten (vte) is het personeel dat op loonlijsten van waterbedrijven staat de laatste 10 jaar teruggelopen van 8.341 werknemers in 1992 tot 5.867 in 2002 (-30%). Sinds 1999 is daarnaast ook de inkoop van diensten van derden met een kwart teruggelopen: Omgerekend naar vte werden in 1999 voor 5.323 vte aan diensten van derden ingekocht tegen nog maar 4.016 in 2002. Het aantal uitzendkrachten fluctueert de laatste drie jaar tussen de 524 en 548 vte.

Figuur 1 Voorzieningsgebieden per 31-12-2002 ¹⁾

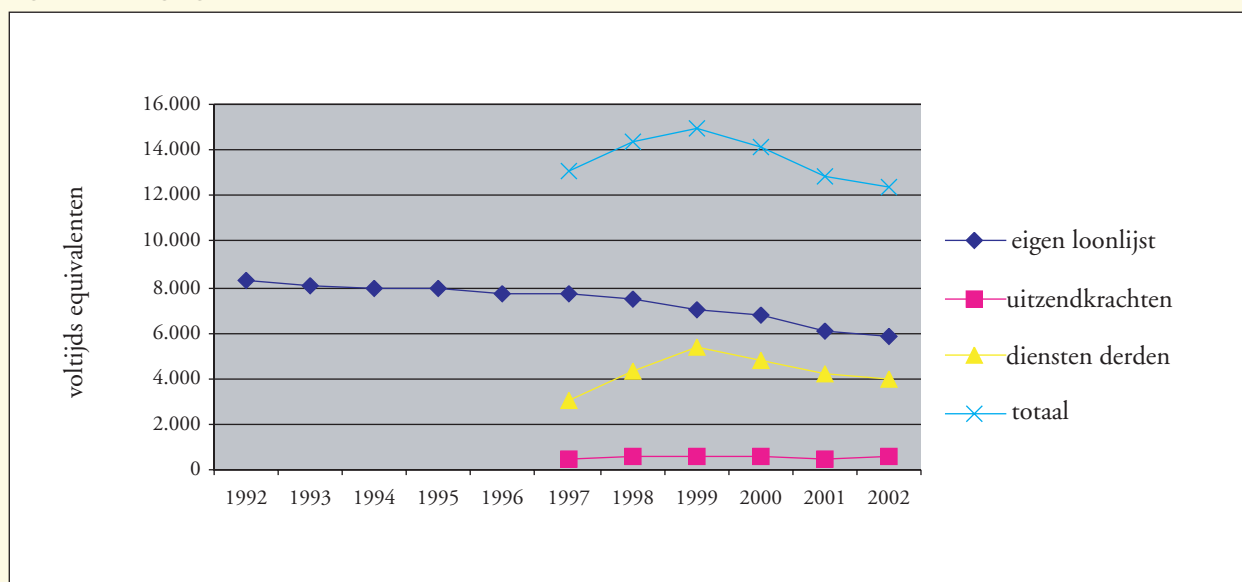

Tabel 1 Overzicht waterbedrijven per 31-12-2002 ¹⁾

Bedrijfsnaam	afkorting in deze publicatie	rechts-vorm ²⁾	aard ³⁾	werk-nemers (vte) ⁴⁾	technische aansluitingen ⁵⁾	administratieve aansluitingen ⁶⁾	inwoners voorzienings-gebied
<i>x1000</i>							
Waterbedrijf Groningen	Wbgr	NV	PD	234	262	269	584
Waterleidingmaatschappij Drenthe	WMD	NV	PD	176	181	185	433
Vitens	Vitens	NV	PD	1.109	1.557	1.598	3.758
PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland	PWN	NV	PD	585	643	700	1.595
Gemeentewaterleidingen Amsterdam ⁷⁾	GWA	G	PD	598	179	465	856
Watertransportmaatschappij Rijn Kennemerland ⁸⁾	WRK	NV	P	100	-	-	-
Duinwaterbedrijf Zuid-Holland	DZH	NV	PD	565	357	568	1.158
Waterbedrijf Europoort	WBE	NV	PD	419	482	738	1.493
Hydron Zuid-Holland	Hydron-ZH	NV	PD	223	299	315	739
Hydron Flevoland	Hydron-Fl	NV	PD	89	118	115	290
Hydron Midden-Nederland	Hydron-MN	NV	PD	402	472	531	1.215
Delta Drinkwater	DELTA	BV	PD	42	207	217	451
Brabant Water	Brabant Water	NV	PD	724	842	929	2.196
Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij	TWM	NV	PD	99	72	90	199
Waterwinningbedrijf Brabantse Biesbosch	WBB	NV	P	52	-	-	-
Waterleidingmaatschappij Limburg	WML	NV	PD	452	462	511	1.142
Nederland				5.867	6.133	7.231	16.109

¹⁾ Daarnaast was de NV Bronwaterleiding Doorn actief. Van dit bedrijf, met een jaarlijkse drinkwaterproductie van ongeveer 2,5 miljoen m³, zijn in deze uitgave verder geen gegevens opgenomen.
²⁾ G=Gemeentelijk bedrijf; NV=Naamloze Vennootschap; BV=Besloten Vennootschap.
³⁾ P = productiebedrijf; D = distributiebedrijf; PD = productie- en distributiebedrijf.
⁴⁾ Voltijds equivalenten eigen loonlijst.
⁵⁾ Een technische aansluiting bestaat uit de dienstleiding tussen het hoofdleidingnet en de eindverbruiker, inclusief watermeter (indien aanwezig).
⁶⁾ Onder een administratieve aansluiting wordt verstaan een aan de technische aansluiting verbonden perceel (c.q. appartement, abonnement).
⁷⁾ Per 30 juni 2003 Waterleidingbedrijf Amsterdam.
⁸⁾ Per 1 januari 2003 gedeeltelijk geëxploiteerd door GWA en voor het andere deel door PWN.

Figuur 2 Werkgelegenheid 1992 - 2002

Hoofdstuk 2 Waterproductie

~ Waterbalans

Figuur 3 geeft de waterbalans van het jaar 2002 weer. In de balans zijn voor alle waterbedrijven samen de gewonnen, de geproduceerde en de geleverde hoeveelheden water terug te vinden. Ook de inkopen van derden (niet-waterbedrijven) en de import en export zijn opgenomen. De waterwinning is weergegeven per type ruwwaterbron en naar verwerkingsmethode (*directe verwerking* en *infiltratie*). De leveringen zijn onderverdeeld in leveringen aan te onderscheiden segmenten eindverbruikers en onderlinge leveringen (levering *en gros*).

In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de waterlevering. In dit hoofdstuk worden de waterwinning en de waterproductie nader belicht.

~ Waterwinning

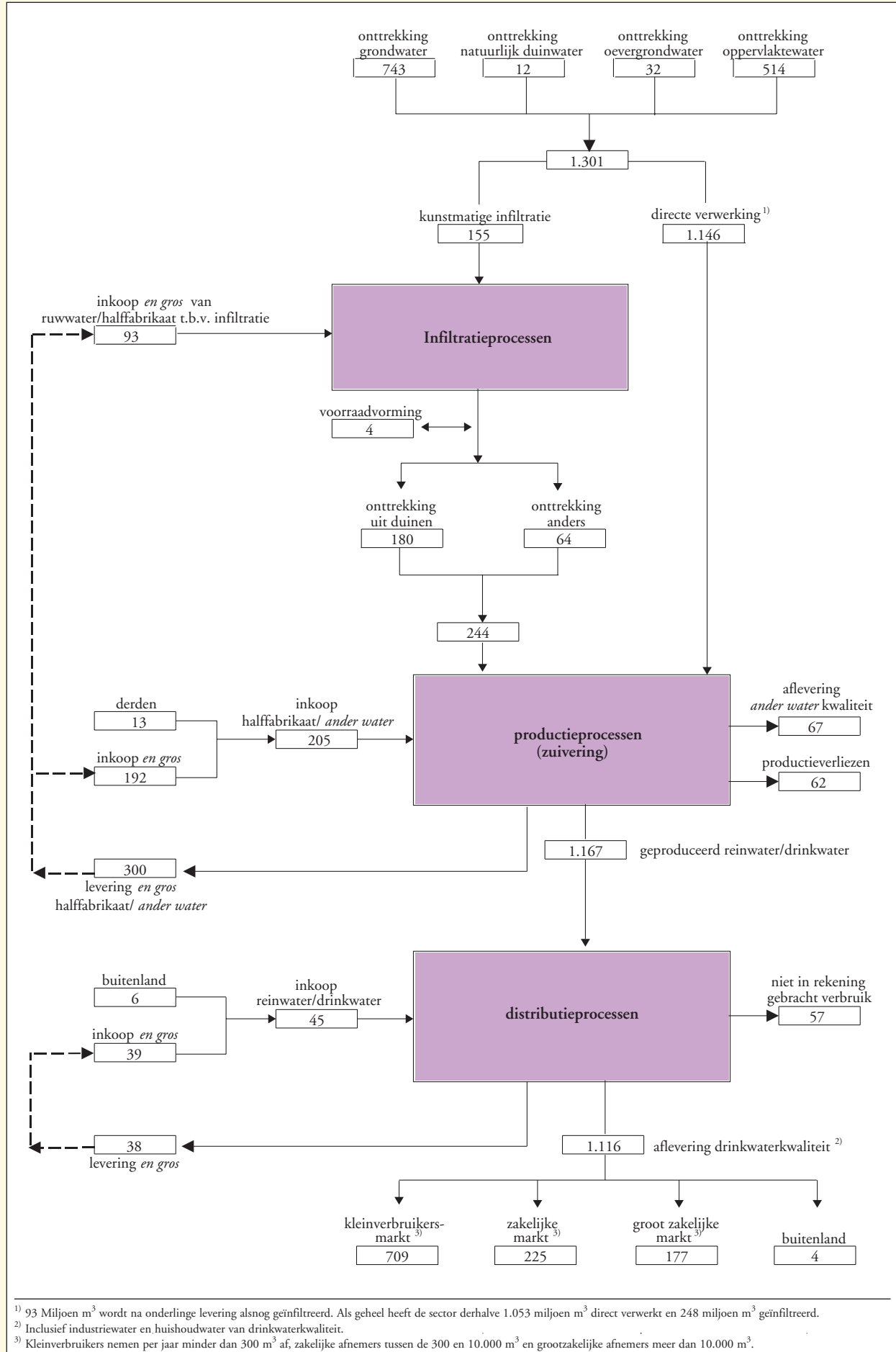
Bovenaan in de waterbalans is per type ruwwaterbron weergegeven hoeveel water voor het produceren van drinkwater en *ander water* wordt gewonnen. In tabel 2 worden deze cijfers per waterbedrijf gespecificeerd en in figuur 4 wordt de waterwinning vanaf 1992 weergegeven. Het gebruik van oppervlaktewater is de laatste tien jaar met 4,1 procentpunten toegenomen tot een aandeel van 39,5% in 2002. Tegelijkertijd daalde het gebruik van (oever)grondwater met 2,8 procentpunten tot een aandeel van 59,6% en het gebruik van natuurlijk duinwater met 1,3 procentpunten tot een aandeel van 0,9%.

~ Waterproductie

De geproduceerde hoeveelheden drink- en *ander water* zijn in tabel 3 per waterbedrijf weergegeven. De waterbedrijven produceerden in 2002 gezamenlijk 1.168 miljoen m³ drinkwater. In 2001 bedroeg dit 1.175 miljoen m³. Sinds 1992 is de drinkwaterproductie met 54 miljoen m³ gedaald (-4,4%). Deze ontwikkeling is weergegeven in figuur 5.

In figuur 6 is af te lezen dat de productie van *ander water* is gedaald van 58 miljoen m³ in 1992 tot 53 miljoen m³ in 2002. Dit water is geschikt voor toepassingen waarvoor een minder hoge kwaliteit nodig is dan drinkwater of juist een hogere kwaliteit (demi-water). De verklaring voor de daling is gelegen in het feit dat een aantal drinkwaterbedrijven sinds de beginjaren negentig de activiteiten m.b.t. *ander water* is gaan onderbrengen in dochter- en zusterondernemingen. De afgesplitste ondernemingen produceerden in 2002, tezamen met op andere wijze verkregen dochterondernemingen met deze activiteit, 65 miljoen m³ *ander water*.

Figuur 3 Waterbalans 2002 (in miljoen m³)

Tabel 2 Waterwinning 2002

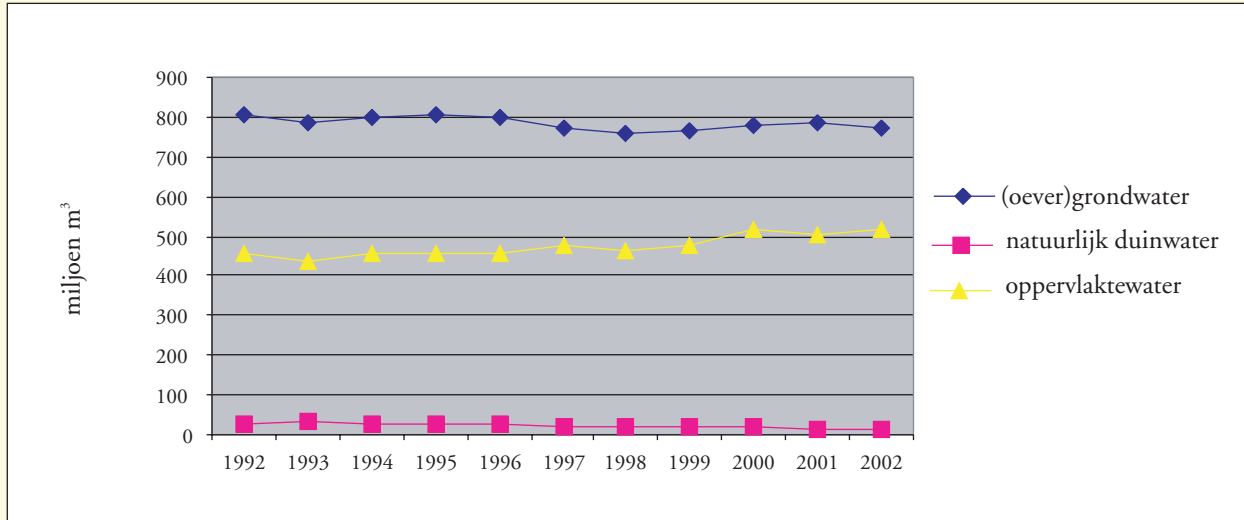
bedrijf	grondwater	oevergrondwater	natuurlijk duinwater	oppervlaktewater	totaal
	<i>miljoen m³</i>				
Wbgr	46	-	-	17	63
WMD	31	-	-	-	31
Vitens	253	6	-	7	265
PWN	5	-	1	26	32
GWA	-	-	10	28	38
WRK	1	-	-	150	151
DZH	-	-	-	82	82
WBE	4	-	-	-	4
Hydron-ZH	35	14	-	-	49
Hydron-Fl	24	-	-	-	24
Hydron-MN	76	-	-	-	76
DELTA	16	-	0	6	23
Brabant Water	173	2	-	-	174
TWM	13	-	-	-	13
WBB	-	-	-	198	198
WML	67	11	-	-	77
Nederland	743	32	12	514	1.301

Tabel 3 Waterproductie 2002

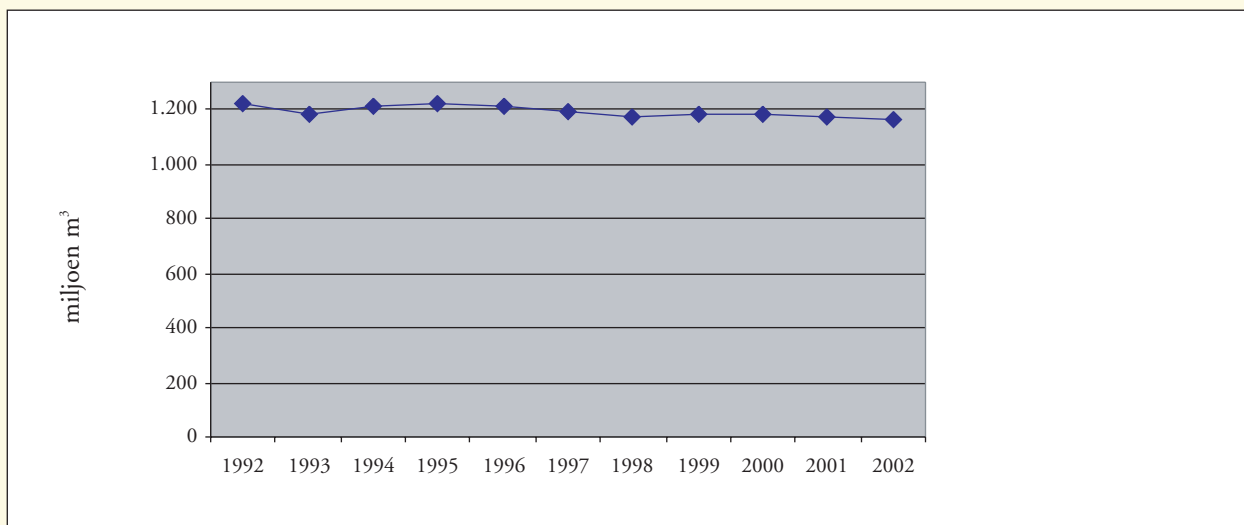
bedrijf	drinkwater	ander water ¹⁾	totaal
	<i>miljoen m³</i>		
Wbgr	48	13	60
WMD	30	-	30
Vitens	256	2	258
PWN	88	-	88
GWA	93	2	94
WRK	-	147	147
DZH	76	0	77
WBE	148	-	148
Hydron-ZH	47	-	47
Hydron-Fl	19	5	24
Hydron-MN	78	0	78
DELTA	35	-	35
Brabant Water	165	4	169
TWM	13	-	13
WBB	-	180	180
WML	72	-	72
Nederland totaal	1.168	353	1.521
<i>en gros geleverd ander water</i>		300	300
<i>netto productie</i>	1.168	53	1.221

¹⁾ Exclusief de productie door commerciële dochter- en zusterondernemingen (circa 65 miljoen m³).

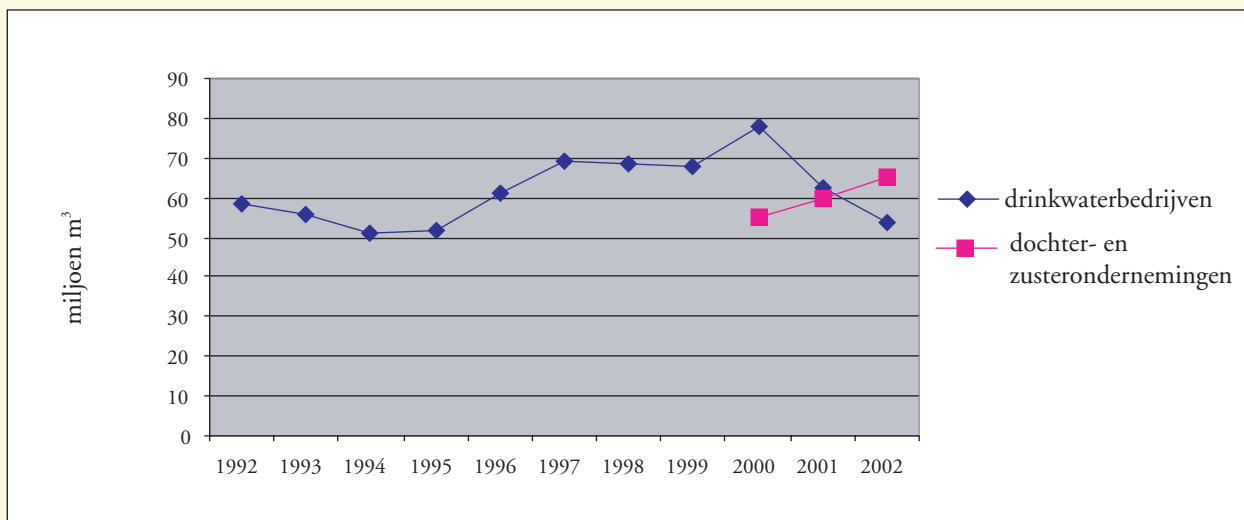
Figuur 4 Waterwinning 1992 - 2002

Figuur 5 Productie van drinkwater 1992 - 2002

Figuur 6 Productie van ander water 1992 - 2002

Hoofdstuk 3 Waterverkoop

~ Waterverkoop 2002

In de waterbalans 2002 (figuur 3) werd op landelijk niveau de levering van drinkwater en *ander water* reeds weergegeven. In dit hoofdstuk wordt de waterverkoop nogmaals weergegeven, maar nu met de bij de leveringen behorende opbrengsten en de aantallen aansluitingen. Deze gegevens zijn samengevat in tabel 4. Daarbij zijn voor de verschillende afnemersgroepen ook enkele afgeleide kengetallen weergegeven, zoals de gemiddelde afzet per aansluiting en de gemiddelde prijs per m³.

Tabel 4 Samenvatting waterverkoop 2002

	aansluitingen ¹⁾	levering	gemiddelde levering per aansluiting	opbrengst levering ²⁾	gemiddelde prijs ²⁾
		miljoen m ³	m ³ /aansluiting	miljoen euro	euro/m ³
Drinkwater					
<i>Eindafnemers</i>	7.231.008	1.111	154	1.427	1,28
kleinverbruik	6.948.686	709	102	990	1,40
zakelijk	278.027	225	810	265	1,18
groot zakelijk ³⁾	4.295	177	41.186	172	0,97
<i>En gros</i>	.	38	.	18	0,49
<i>Export</i>	.	4	.	.	.
Ander water					
<i>Eindafnemers</i>	10.629	67	6.323	30	0,45
huishoudwater ⁴⁾	10.279	0,36	35	0,36	1,00
overig ⁵⁾	350	67	190.979	30	0,44
<i>En gros</i>	.	300	.	40	0,13
<i>Export</i>	-	-	.	-	.
Totaal					
<i>Eindafnemers</i>	7.241.637	1.178	163	1.457	1,24
<i>En gros</i>	.	338	.	59	0,17
<i>Export</i>	.	4	.	.	.

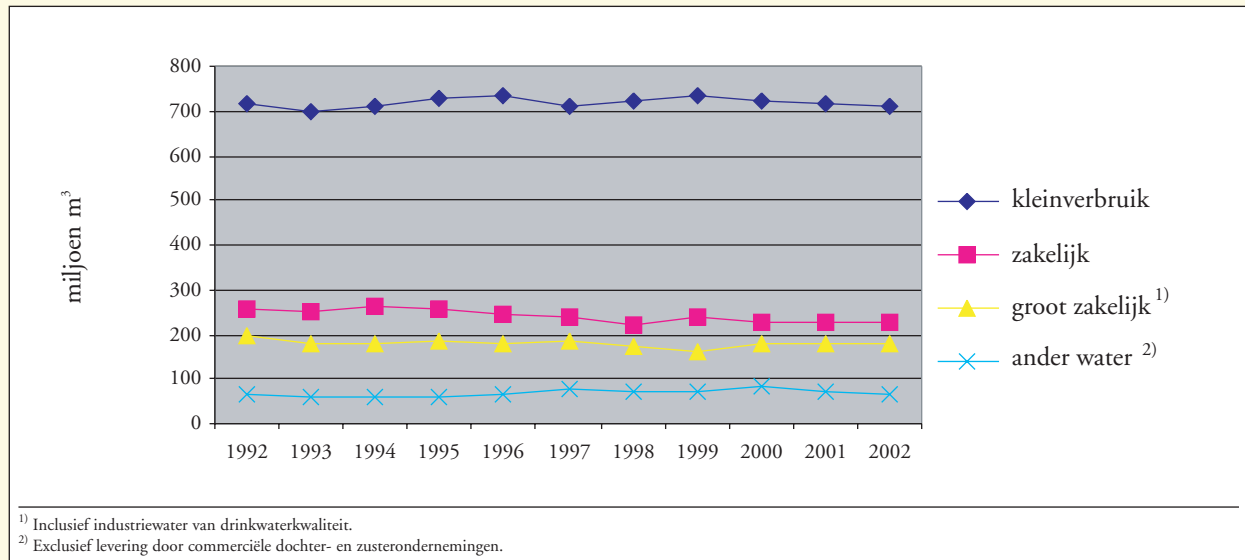
¹⁾ Voor drinkwater gaat het hier om administratieve aansluitingen, voor *ander water* gaat het hier om technische aansluitingen.
²⁾ Bestaat uit vergoedingen voor het variabele tarief, vastrecht en/of de beschikbaar gestelde capaciteit.
³⁾ Inclusief industriewater van drinkwaterkwaliteit.
⁴⁾ Inclusief huishoudwater van drinkwaterkwaliteit.
⁵⁾ Exclusief verkoop door commerciële dochter- en zusterondernemingen (circa 65 miljoen m³).

In de tabellen 5 en 6 worden van elk waterbedrijf per afnemersgroep de aansluitingen, de levering en de opbrengst van de levering weergegeven. De uitkomsten voor de afnemersgroep grootzakelijke markt worden daarbij weergegeven inclusief export, *en gros*-leveringen en afgeleverd industriewater van drinkwaterkwaliteit. Voor totaal Nederland wordt onder in de tabel de uitsplitsing gemaakt naar grootzakelijke eindafnemers, *en gros* afnemers en export.

~ Ontwikkeling van de afzet

In figuur 7 is voor de te onderscheiden afnemersgroepen de ontwikkeling van de afzet van water weergegeven. De drinkwaterafzet is sinds 1992 met 58 miljoen m³ afgenomen (-5,0%), terwijl de afzet van *ander water*, inclusief de 65 miljoen m³ van de dochterondernemingen zoals bedoeld in de voetnoot bij tabel 3, met 67 miljoen m³ is toegenomen (+103%). Binnen het segment drinkwater is het kleinverbruik ten opzichte van 1992 met 9 miljoen m³ afgenomen (-1,3%) en de afzet aan zakelijke en grootzakelijke afnemers met 49 miljoen m³ (-10,9%).

Figuur 7 Levering eigen voorzieningsgebied 1992 - 2002

~ *Ontwikkeling van de opbrengst en de prijzen*

In figuur 8 is voor de te onderscheiden afnemersgroepen de ontwikkeling van de opbrengst uit waterlevering weergegeven, exclusief indirecte belastingen (BTW en belasting op leidingwater over de eerste 300 m³).

De totale opbrengst is gestegen van 892 miljoen euro in 1992 tot 1457 miljoen euro in 2002.

Uit de opbrengst en de geleverde hoeveelheid zijn voor de onderscheiden afnemersgroepen de gewogen gemiddelde prijzen berekend en weergegeven in figuur 9.

Tabel 5 Aansluitingen per 31-12-2002¹⁾

bedrijf	technische aansluitingen ²⁾					administratieve aansluitingen ³⁾			
	kleinverbruik	zakelijke markt	groot zakelijke markt	totaal	% bemeterd	kleinverbruik	zakelijke markt	groot zakelijke markt	totaal
Wbgr	253.177	8.789	189	262.155	97	260.325	8.789	189	269.303
WMD	172.577	8.140	181	180.898	99	177.049	8.019	130	185.198
Vitens	1.482.390	73.874	827	1.557.091	100	1.522.742	74.026	829	1.597.597
PWN	623.364	19.278	112	642.754	100	680.970	19.278	112	700.360
GWA	159.333	19.580	435	179.348	23	445.828	18.898	633	465.359
WRK	-	-	-	-	.	-	-	-	-
DZH	340.439	16.595	157	357.191	100	541.699	25.567	230	567.496
WBE	460.764	20.253	573	481.590	83	716.808	20.253	573	737.634
Hydron-ZH	288.339	10.085	110	298.534	100	304.720	10.085	110	314.915
Hydron-Fl	111.400	6.600	186	118.186	100	108.496	6.456	186	115.138
Hydron-MN	448.443	23.539	315	472.297	99	506.373	23.827	314	530.514
DELTA	206.157	909	155	207.221	99	216.341	909	155	217.405
Brabant Water	799.647	41.712	548	841.907	99	887.173	41.712	548	929.433
TWM	69.250	2.539	60	71.849	100	87.303	2.628	60	89.991
WBB	-	-	-	-	.	-	-	-	-
WML	444.350	17.374	226	461.950	100	492.859	17.580	226	510.665
Nederland	5.859.630	269.267	4.074	6.132.971	96	6.948.686	278.027	4.295	7.231.008

¹⁾ Kleinverbruikers nemen per jaar minder dan 300 m³ af, zakelijke afnemers tussen de 300 en 10.000 m³ en grootzakelijke afnemers meer dan 10.000 m³.
²⁾ Een technische aansluiting bestaat uit de dienstleiding tussen het hoofdleidingnet en de eindverbruiker, inclusief watermeter (indien aanwezig).
³⁾ Onder een administratieve aansluiting wordt verstaan een aan de technische aansluiting verbonden perceel (c.q. appartement, abonnement). Een collectieve (technische) aansluiting telt meerdere administratieve aansluitingen.

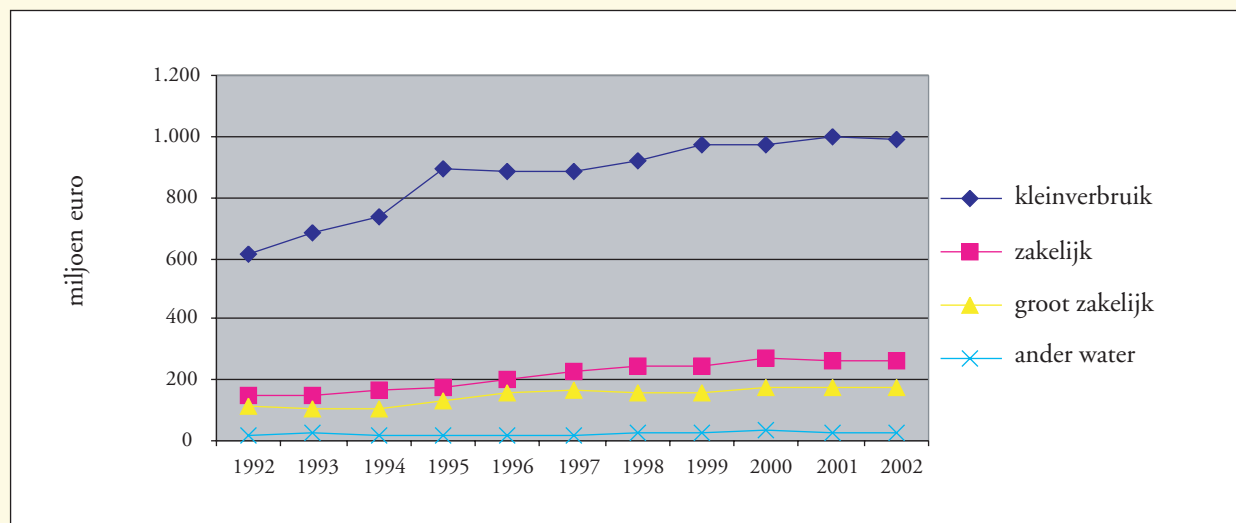
Tabel 6 Verkoop van drinkwater 2002 ¹⁾

bedrijf	levering				opbrengst levering			
	klein- verbruik	zakelijke markt	groot zakelijke markt ²⁾	totaal	klein- verbruik	zakelijke markt	groot zakelijke markt ²⁾	totaal
	1000 m ³				1000 euro			
Wbgr	24.789	8.840	12.525	46.153	24.558	8.591	8.817	41.966
WMD	19.511	6.264	4.899	30.674	27.219	3.000	2.543	32.762
Vitens	152.559	65.101	28.965	246.625	194.985	76.016	31.761	302.761
PWN	68.689	23.662	8.421	100.772	121.579	33.861	11.403	166.843
GWA	49.381	10.127	30.604	90.112	65.083	12.644	21.401	99.128
WRK	-	-	-	-	-	-	-	-
DZH	43.247	19.847	11.009	74.103	82.530	26.004	12.101	120.636
WBE	82.050	8.315	46.646	137.011	116.983	9.072	37.081	163.136
Hydron-ZH	33.874	4.118	9.105	47.097	63.781	5.392	7.219	76.392
Hydron-Fl	11.176	3.208	3.620	18.004	15.465	3.491	2.657	21.612
Hydron-MN	45.649	21.070	8.344	75.062	53.463	22.432	8.527	84.422
DELTA	26.011	1.740	11.402	39.154	35.280	2.411	6.784	44.475
Brabant Water	94.188	33.969	32.108	160.265	109.430	37.528	26.445	173.403
TWM	9.068	1.924	2.176	13.168	7.797	1.654	1.467	10.918
WBB	-	-	-	-	-	-	-	-
WML	48.333	16.937	8.842	74.112	72.034	22.988	12.001	107.023
Nederland	708.524	225.122	218.666	1.152.311	990.188	265.083	190.207	1.445.478
waarvan								
en gros			38.067	38.067			18.489	18.489
export			3.705	3.705			.	.
finale verkoop	708.524	225.122	176.894	1.110.540	990.188	265.083	171.717	1.426.988

¹⁾ Kleinverbruikers nemen per jaar minder dan 300 m³ af, zakelijke afnemers tussen de 300 en 10.000 m³ en grootzakelijke afnemers meer dan 10.000 m³.

²⁾ Cijfers inclusief industriewater van drinkwaterkwaliteit. De afzonderlijke bedrijfsgegevens voor de grootzakelijke markt worden in deze tabel verder weergegeven inclusief verkoop en gros en export. Het totaalcijfer voor geheel Nederland wordt onder in de tabel uitgesplitst naar finale verkoop aan grootzakelijke markt, verkoop en gros en export.

Figuur 8 Opbrengst levering eigen voorzieningsgebied 1992 - 2002

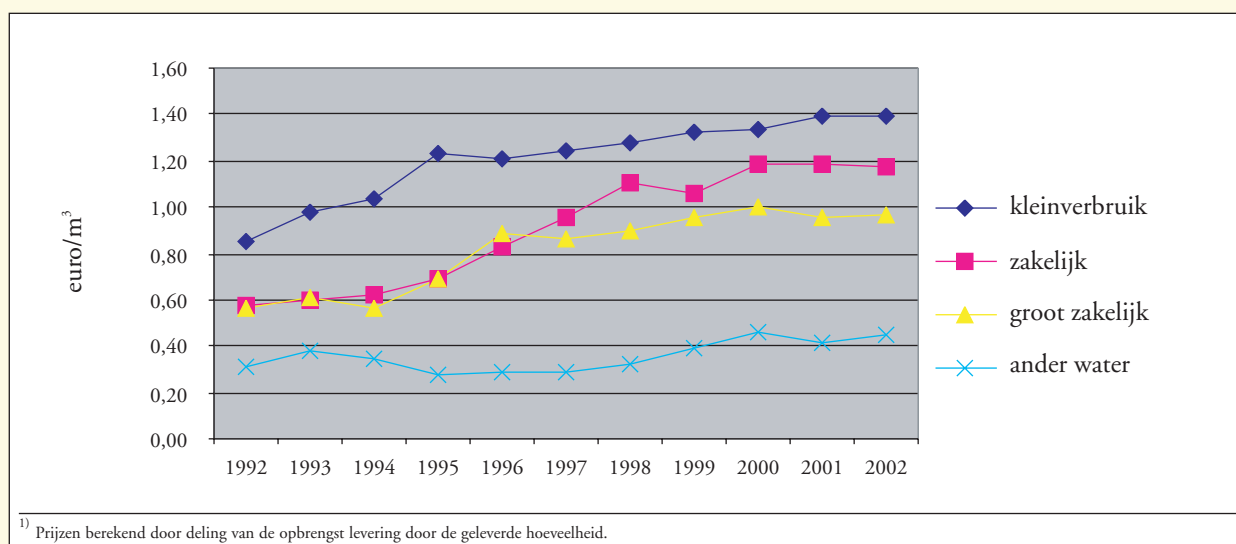

Bezien over het laatste decennium is de gemiddelde drinkwaterprijs per m³ (voor alle verbruikersgroepen samen) gestegen van € 0,75 in 1992 tot € 1,28 in 2002 en de prijs van *ander water* van € 0,31 tot € 0,45.

De consumentenprijsindex is in dezelfde periode met 30% gestegen. Derhalve kan de stijging van de drinkwaterprijs voor 30% worden toegeschreven aan algemene geldontwaarding (+ € 0,16/m³). Nogeens 23% van de prijsstijging wordt veroorzaakt door de in 1995 geïntroduceerde grondwaterbelasting (+ € 0,12/m³, zie tabel 11).

Sinds de invoering van de VEWIN-benchmark (peiljaar 1997, € 1,12 /m³) is de gemiddelde drinkwaterprijs minder gestegen (+14%) dan de consumentenprijsindex (+15%). Ten opzichte van 2001 is de drinkwaterprijs gelijk gebleven.

Figuur 9 Prijsontwikkeling 1992 - 2002 ¹⁾

~ *Tarieven*

In tabel 7 zijn de drinkwatertarieven in 2002 voor huishoudelijk gebruik weergegeven. Deze zijn overgenomen uit de VEWIN-publicatie *Tarievenoverzicht leidingwater per 1 januari 2002*. De uitkomst in de kolom *totaal per m³* is berekend met behulp van het vastrecht en het variabele tarief en geeft de gemiddelde drinkwaterprijs per m³ weer voor een standaard gezin (2,29 personen) en een gemiddeld verbruik (46 m³ per persoon per jaar). De gebruikte formule voor de berekening is in de voetnoot van de tabel weergegeven.

~ *Huishoudelijk drinkwatergebruik naar toepassing*

VEWIN laat elke drie jaar een onderzoek onder de Nederlandse huishoudens uitvoeren naar de hoeveelheid en toepassing van het watergebruik thuis. Van het laatste onderzoek dat werd gehouden (2001), zijn in tabel 8 de belangrijkste uitkomsten weergegeven.

De belangrijkste toepassingen van het drinkwater in huis zijn de douche (33%), het toilet (28%) en de wasmachine (18%). Het hoofdelijk huishoudelijk watergebruik per dag is in de periode 1992 tot 2001 gedaald van 135,0 naar 126,2 liter. Verwacht wordt dat deze daling zich zal voortzetten, onder meer door de verdergaande penetratie in de gezinnen van zuinige toiletten en wasmachines.

Tegenover de daling van het hoofdelijk gebruik staat overigens een stijging van het huishoudelijk gebruik doordat de bevolking nog steeds in aantal toeneemt.

Tabel 7 Tarieven van drinkwater voor huishoudens 2002 ¹⁾

bedrijf	vastrecht	variabel tarief	totaal per m ³
	<i>euro</i>		
Wbgr			
Provincie	26,10	0,87 ²⁾	0,89
Stad	37,30	1,38 ³⁾	1,41
WMD	31,30	0,86	1,16
Vitens			
Friesland	30,00	1,10	1,39
Overijssel	14,40	1,19	1,33
Gelderland			
Arnhem, Nijmegen, Apeldoorn enz. ⁴⁾	30,00	0,90	1,18
Overige gemeenten ⁵⁾	15,72	1,12	1,27
PWN			
Algemeen	40,66	1,35	1,74
Haarlem, Bloemendaal, Zandvoort en Velsen	41,66	1,45	1,84
GWA			
Algemeen	39,48	1,28	1,65
Heemstede	39,00	1,26	1,63
Amstelveen	7,90	1,28	1,35
Ouder-Amstel	39,48	1,28	1,65
DZH			
Algemeen	45,20	1,32	1,75
Den Haag	60,08	1,32	1,89
Leiden	61,54	1,32	1,90
Warmond	52,37	1,32	1,82
Rijnwoude	49,92	1,32	1,79
Voorburg	49,85	1,32	1,79
WBE			
Algemeen	62,16	0,97	1,56
Delft	51,72	1,11	1,60
Westland	55,16	0,97	1,49
Hydron-ZH	62,60	1,26	1,85
Hydron-Fl	-	1,22	1,22
Hydron-MN	22,92	0,94	1,16
DELTA			
Algemeen	42,12	1,05	1,45
Putte, Ossedrecht, Woensdrecht enz.	38,40	0,84	1,20
Brabant Water			
Algemeen	38,40	0,84	1,20
Helmond en Mierlo	38,40	0,89	1,25
Baarle Hertog	38,40	1,20 ⁶⁾	1,17
TWM			
Tilburg	28,92	0,85	1,12
Goirle	28,92	0,83	1,10
WML			
Algemeen	15,90	1,36	1,51
Maastricht	19,06	1,36	1,54

¹⁾ Bemeterde woningen. Exclusief belasting op leidingwater (€ 0,136/m³) en 6% BTW, inclusief grondwaterbelasting. Vastrecht inclusief precario, meterhuur en eventuele toeslag openbare brandblusvoorziening. De totaalprijs per m³ is de berekende prijs voor een gemiddeld gezin van 2,29 personen (CBS, 2002) bij een gemiddeld gebruik per persoon van 46 m³ per jaar (VEWIN/NIPO, 2001). Berekening: (vastrecht + 2,29 x 46 x variabel tarief) / (2,29 x 46).

²⁾ Tot en met 28 m³ per aansluiting nihil, boven 28 m³ € 0,87.

³⁾ Tot en met 25 m³ per aansluiting nihil, boven 25 m³ € 1,38.

⁴⁾ Het voorzieningsgebied van voormalig NUON Water Gelderland.

⁵⁾ Het voorzieningsgebied van voormalig Waterbedrijf Gelderland.

⁶⁾ Tot en met 15 m³ per persoon nihil, boven 15 m³ € 1,20.

Tabel 8 Huisboudelijk drinkwatergebruik naar toepassing 1992 - 2001

	1992	1995	1998	2001
	<i>liter/persoon,dag</i>			
bad	8,0	9,0	6,7	3,7
douche	39,5	38,3	39,7	42,0
wastafel	3,7	4,2	5,1	5,2
toiletspoeling	42,7	39,0	36,2	34,8
wassen, hand	2,5	2,1	2,1	1,8
wassen, machine	23,2	25,5	23,2	22,8
afwassen, hand	8,8	4,9	3,8	3,6
afwassen, machine	0,7	0,9	1,9	2,4
voedselbereiding	2,6	2,0	1,7	1,6
koffie, thee en water drinken	.	1,5	1,5	1,5
overig	3,3	6,7	6,1	6,7
totaal	135,0	134,1	127,9	126,2

Bron: Een ander consumptiepatroon, het waterverbruik thuis 2001, VEWIN/NIPO 2001.

Hoofdstuk 4 Financiële gegevens

In hoofdstuk drie is uitgebreid stilgestaan bij de opbrengst uit waterlevering. In dit hoofdstuk komen de financiële balans, de investeringen en de belastingen aan de orde.

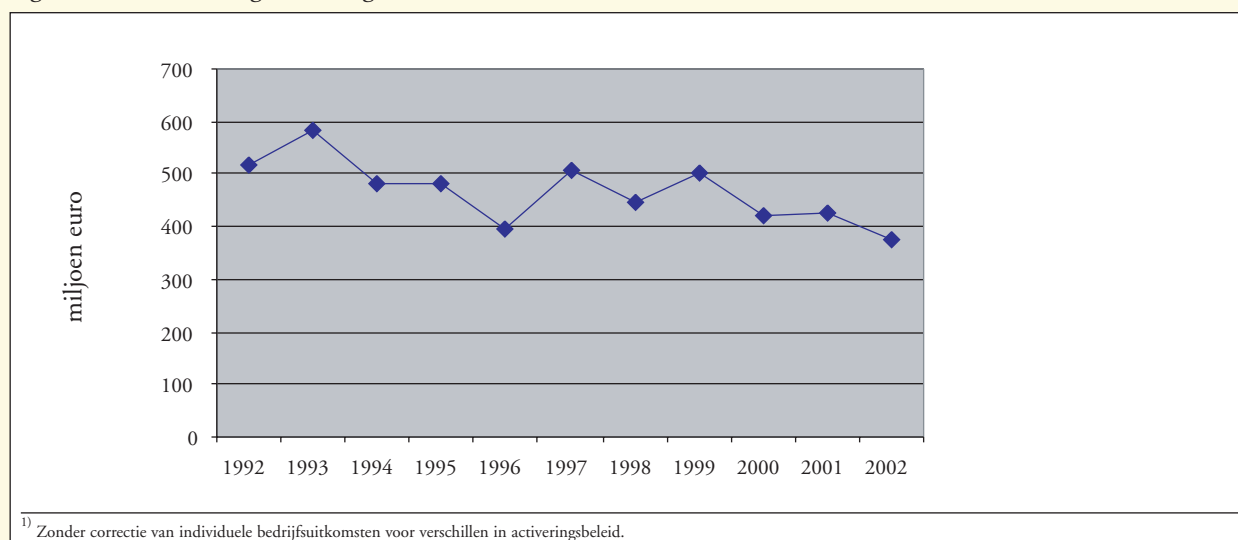
~ Financiële balans

In tabel 9 wordt de financiële balans van de watersector weergegeven. De balans is tot stand gekomen door aggregatie van de individuele opgaven van de waterbedrijven, die vrijwel allemaal het waarderingssysteem van historische kostprijzen toepassen. De totale balanswaarde ultimo 2002 bedraagt 5,7 miljard euro. Hiervan is 1,4 miljard (24,9%) gefinancierd met eigen vermogen, 3,7 miljard (64,8%) met vreemd vermogen en 0,6 miljard (10,3%) met overig kapitaal (bijdragen derden en voorzieningen).

Tabel 9 Financiële balans per 31-12-2002 (in miljoen euro)

Activa		Passiva	
<i>vaste activa</i>		<i>eigen vermogen</i>	
- materiële vaste activa	5.243	- aandelenkapitaal	117
- immateriële vaste activa	48	- reserves	1.303
- financiële vaste activa	105	<i>overig kapitaal</i>	
- totaal	5.395	- bijdragen derden	442
		- voorzieningen	147
<i>vlottende activa</i>		<i>lang vreemd vermogen</i>	
- voorraden	24	2.829	
- vorderingen/debiteuren	295	<i>kort vreemd vermogen</i>	
- liquide middelen/kas	-5	- leningen	479
- totaal	314	- crediteuren	145
		- voorschotten	23
		- overig	224
		- totaal	871
Totaal	5.709	Totaal	5.709

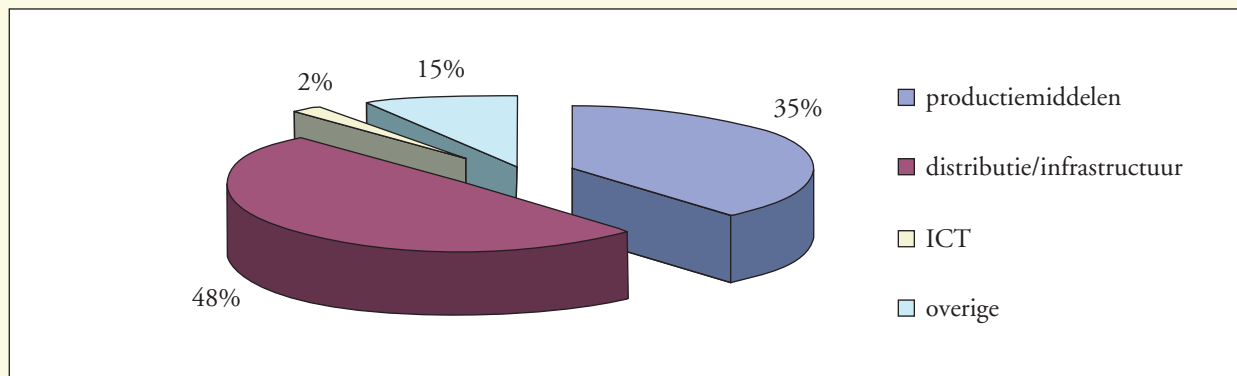
Figuur 10 Ontwikkeling investeringsniveau 1992 - 2002 ¹⁾

~ *Investerings*

De ontwikkeling van het investeringsniveau van de waterbedrijven, weergegeven in figuur 10, vertoont een dalende tendens. In 1992 bedroegen de investeringen nog 519 miljoen euro tegenover 374 miljoen euro in 2002 (-28%). In 2002 werd daarvan 48% geïnvesteerd in distributieprocessen, 35% in productieprocessen en 2% in informatie- en communicatietechnologie.

Figuur 11 *Investerings naar proces 2002*

~ *Belastingen*

Tabel 10 geeft de tariefontwikkeling van de landelijke grondwaterbelasting en de belasting op leidingwater weer. Beide belastingen zijn gebaseerd op de Wet Belastingen op Milieugrondslag.

Behalve de in de tabel opgenomen belastingen hebben de waterbedrijven te maken met provinciale grondwaterheffingen, welke variëren per provincie, leiding- en concessievergoedingen en BTW (6%). De leiding- en concessievergoedingen, ook wel precario genoemd, variëren per gemeente en worden maar in een beperkt aantal gemeenten geheven.

Tabel 10 *Waterbelastingen ingevolge de Wet Belastingen op Milieugrondslag, 1995 - 2002*

	1995 t/m 1998	1999	2000	2001	2002
	<i>euro-cent/m³</i>				
<i>grondwaterbelasting</i>					
normaal tarief	15,4	15,8	16,0	16,31	16,82
infiltratiekorting ¹⁾	12,7	13,2	13,4	13,67	14,09
<i>belasting op leidingwater</i> ²⁾			12,9	13,2	13,6

¹⁾ Korting op normaal tarief bij voorafgaande infiltratie (WBm artikel 6).
²⁾ In het kader van de WBm wordt hieronder verstaan water dat door een drinkwaterbedrijf of een afzonderlijke voorziening aan derden ter beschikking wordt gesteld, al dan niet van drinkwaterkwaliteit. De belasting wordt geheven over de levering van de eerste 300 m³.

De gemiddelde belastingdruk die uitgaat van de provinciale grondwaterheffingen en de leiding- en concessievergoedingen is bepaald door de betaalde belastingbedragen te delen door de totale drinkwaterlevering aan eindafnemers (1.111 miljoen m³, zie tabel 4). In tabel 11 worden de uitkomsten hiervan, samen met de andere belastingen, weergegeven.

Gespreid over de totale drinkwaterlevering aan eindafnemers komt de provinciale grondwaterheffing uit op 1,0 euro-cent/m³ en de leiding- en concessievergoedingen op 0,7 euro-cent/m³. Gespreid over drinkwater bereid uit grondwater of geïnfiltreerd water (samen ongeveer 70% van de drinkwaterlevering) bedraagt de gemiddelde belastingdruk van de provinciale grondwaterheffing 1,4 euro-cent/m³.

Uit tabel 11 blijkt dat de totale belastingdruk op water in 2002 358 miljoen euro bedroeg, waarvan 350 miljoen euro toewijsbaar is aan drinkwater. Dat is 0,32 euro per m³ afgeleverd drinkwater. De belastingen op drinkwater bestaan voor 150 miljoen euro (0,14 euro/m³) uit kostprijsverhogende belastingen en voor 200 miljoen euro (0,18 euro/m³) uit belasting op leidingwater en BTW. Belasting op leidingwater en BTW worden door de waterbedrijven namens de overheid geïnd bij de afnemers, maar maken geen onderdeel uit van hun omzet.

Tabel 11 Belastingen 2002

	totale	aandeel drinkwater ¹⁾	
	heffing	heffing	heffing per m ³ ²⁾
	<u>miljoen euro</u>		<u>euro/m³</u>
directe belastingen (kostprijsverhogend)			
grondwaterbelasting	137	132	0,12
provinciale grondwaterheffing	11	11	0,01
leiding- en concessievergoedingen (precario)	8	8	0,01
totaal	156	150	0,14
indirecte belastingen			
belasting op leidingwater ³⁾	108	108	0,10
BTW over de opbrengst water ⁴⁾	87	86	0,08
BTW over belasting op leidingwater ⁵⁾	6	6	0,01
totaal	202	200	0,18
totaal	358	350	0,32

¹⁾ Het aandeel drinkwater is berekend. Bij de berekening van de directe belastingen is gebruik gemaakt van de uitkomsten van de benchmark 2002, waarin onderscheid wordt gemaakt tussen drinkwateractiviteiten en niet-drinkwateractiviteiten. Het aandeel van de drinkwateractiviteiten in de belastingen bedraagt voor de grondwaterbelasting 96,1%, voor de provinciale grondwaterheffing 95,0 % en voor de leiding- en concessievergoedingen 99,7%. De berekening van de indirecte belastingen op drinkwater blijkt uit de voetnoten 3 t/m 5.

²⁾ De in de voorgaande kolom berekende belasting op drinkwater gedeeld door de drinkwaterlevering aan eindafnemers (1.111 miljoen m³).

³⁾ Heffing als volgt geschat: levering drinkwater kleinverbruik x tarief belasting op leidingwater (0,136 euro/m³) + aantal zakelijke en grootzakelijke administratieve aansluitingen drinkwater x 300 m³ x tarief belasting op leidingwater + (tbv kolom "totale heffing") levering van huishoudwater x tarief belasting op leidingwater + (tbv kolom "totale heffing") aantal aansluitingen overig ander water x 300 m³ x tarief belasting op leidingwater.

⁴⁾ Als volgt berekend: opbrengst water eigen voorzieningsgebied x 6%, resp. opbrengst drinkwater eigen voorzieningsgebied x 6%.

⁵⁾ Als volgt berekend: eerder berekende belasting op leidingwater x 6% (ook over de belasting op leidingwater wordt BTW geheven).

Tabel 12 Gemiddelde drinkwaterprijs Nederland 2002

	<u>euro/m³</u>	<u>aandeel in totaalprijs</u>
vergoeding voor het waterbedrijf	1,14	78,1%
kostprijsverhogende belastingen	0,14	9,6%
<i>gemiddeld tarief</i>	1,28	
belasting op leidingwater en BTW	0,18	12,3%
<i>totaalprijs voor afnemer</i>	1,46	

In tabel 12 wordt het effect van de belastingen in kaart gebracht op de gemiddelde Nederlandse drinkwaterprijs. Daaruit blijkt dat het gemiddeld tarief voor bijna 10% uit belastingen bestaat en de totaalprijs (d.i. inclusief BTW en belasting op leidingwater) zelfs voor 22%.

Tabel 13 geeft de opbouw weer van de gemiddelde drinkwaterprijs voor alleen het segment kleinverbruik. Kleinverbruikers (afname < 300 m³) betalen over hun gehele verbruik de belasting op leidingwater, waardoor de belastingdruk voor deze verbruikersgroep (0,37 euro per m³) wat hoger uitvalt dan de gemiddelde belastingdruk van alle afnemersgroepen in Nederland samen (0,32 euro per m³).

Tabel 13 Gemiddelde drinkwaterprijs kleinverbruik 2002

	<i>euro/m³</i>	<i>aandeel in totaalprijs</i>
vergoeding voor het waterbedrijf	1,26	77,3%
kostprijsverhogende belastingen	<u>0,14</u>	8,6%
<i>gemiddeld tarief</i>	<i>1,40</i>	
belasting op leidingwater en BTW ¹⁾	<u>0,23</u>	14,1%
<i>totaalprijs voor afnemer</i>	<u>1,63</u>	

¹⁾ € 0,136 + 6% BTW over (€ 1,40 + € 0,136)

Hoofdstuk 5 Infrastructuur

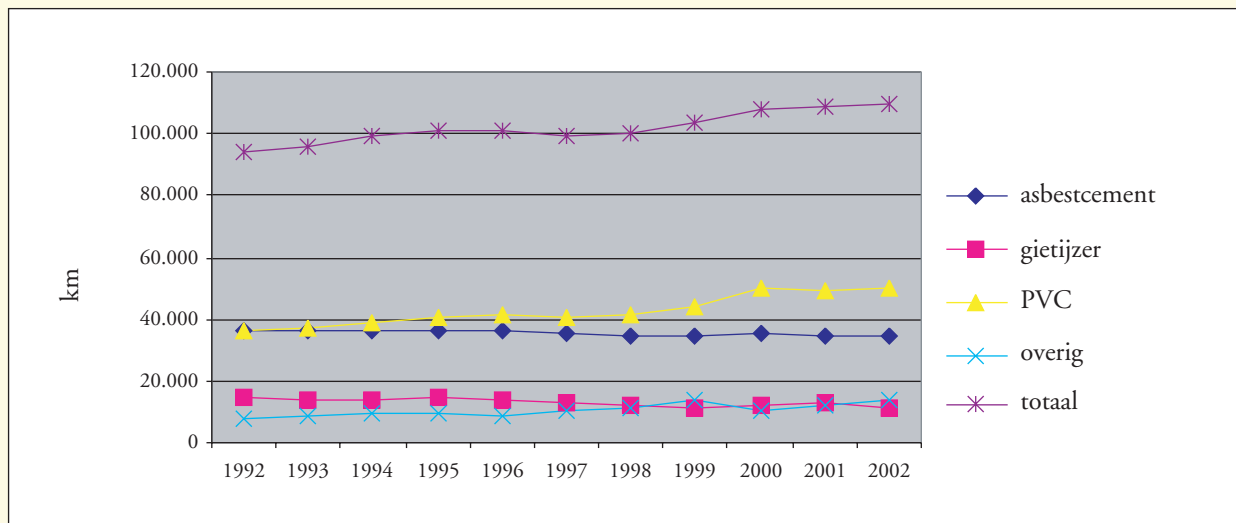
Tabel 14 geeft een overzicht van de lengte en samenstelling van het transport- en hoofdleidingnet per 31 december 2002. De ontwikkeling van de netlengte en de meest toegepaste materialen asbestcement, PVC en gietijzer worden in figuur 12 weergegeven. Alle andere materialen zijn daarbij samen weergegeven onder "overig".

Tabel 14 Lengte en samenstelling van het transport- en hoofdleidingnet per 31-12-2002¹⁾

bedrijf	totaal	asbest- cement	gietijzer	nodulair gietijzer	staal	beton	PVC	poly- etheen (PE)	met glasvezel versterkte kunststof	overig
<i>kilometer</i>										
Wbgr	4.655	1.461	771	-	106	17	-	2.300	-	-
WMD	4.120	1.517	243	-	-	-	2.327	-	-	33
Vitens	35.017	8.274	3.276	30	124	27	22.542	577	-	168
PWN	9.519	4.701	1.025	434	153	196	1.769	1.217	21	3
GWA	2.670	54	785	402	63	188	843	181	3	151
WRK	332	-	-	-	-	332	-	-	-	-
DZH	4.318	799	975	138	31	89	1.684	285	-	317
WBE	6.286	942	342	12	452	26	3.894	537	-	81
Hydron-ZH	3.914	463	229	62	189	2	2.320	557	1	92
Hydron-Fl	2.209	492	-	-	6	-	1.621	88	-	2
Hydron-MN	6.204	1.782	1.162	8	34	39	2.544	607	2	26
DELTA	4.474	2.321	157	13	135	38	1.721	87	1	1
Brabant Water	16.505	7.120	1.360	12	102	44	7.689	132	2	44
TWM	808	124	293	58	3	-	321	2	6	1
WBB	25	-	-	-	18	7	-	-	-	-
WML	8.310	4.185	456	1.425	1.130	-	840	63	-	211
Nederland	109.366	34.234	11.073	2.594	2.545	1.005	50.115	6.633	36	1.130

¹⁾ Diameter > 50 mm uitwendig, PVC en PE > 63 mm uitwendig.

Figuur 12 Ontwikkeling lengte en samenstelling van het transport- en hoofdleidingnet 1992 - 2002

Bijlage 1

PUBLICATIES VAN VEWIN

	prijs niet-leden	prijs leden
Statistiek		
Water In Zicht, Bedrijfsvergelijking in de Drinkwatersector ¹⁾	€ 27,20	€ 0,00
Reflections on Performance; Benchmarking in the Dutch Drinking Water Industry ¹⁾	€ 6,80	€ 2,30
CD-rom Statistiek waterkwaliteit ²⁾	€ 135,60	€ 36,80
Tarievenoverzicht leidingwater ¹⁾	€ 12,00	€ 0,00
Diversen		
Jaarboek voor de Waterleiding in Nederland ¹⁾	€ 25,00	€ 12,50
Wegwijzer Waterkwaliteit ¹⁾	€ 56,70	€ 38,60
140 jaar Drinkwaterleiding in Nederland (1853-1993) ¹⁾	€ 13,60	€ 11,35
All about Dutch drinking water ¹⁾	€ 6,80	€ 3,40

¹⁾ Inclusief 6% BTW

²⁾ Inclusief 19% BTW

De publicaties kunnen schriftelijk besteld worden bij VEWIN, sectie Beheer, postbus 1019, 2280 CA Rijswijk, telefax (070) 414 44 20.

Particulieren kunnen uitsluitend bestellen d.m.v. overschrijving van het desbetreffende bedrag op girorekening 461934 t.n.v. VEWIN te Rijswijk, onder vermelding van de gewenste publicatie(s). De bestelling wordt gezonden naar het adres dat op de overschrijvingskaart staat vermeld. Bij betalingen per girorel of bank dient ook het afleveradres te worden vermeld.

Bijlage 2

VOORZIENINGSGEBIEDEN EN AANGESLOTEN GEMEENTEN 2002

Waterbedrijf Groningen

Alle Groningse gemeenten en de gemeente Tynaarlo (Eelde-Paterswolde).

Waterleidingmaatschappij Drenthe

Aa en Hunze, Assen, Borger-Odoorn, Coevorden, De Wolden, Emmen, Hoogeveen, Midden-Drenthe, Noorderveld, Westerveld (gedeeltelijk) en Tynaarlo (gedeeltelijk). Voorziet een aantal percelen in Hoogezand-Sappemeer, Leek, Meppel, Onstwedde en Ooststellingwerf.

Vitens

~ *Friesland*

Alle Friese gemeenten.

~ *Overijssel*

Almelo, Bathmen, Borne, Dalfsen, Denekamp, Deventer, Diepenveen, Enschede, Hardenberg, Havelte, Hellendoorn, Hengelo (O), Hof van Twente, Kampen, Losser, Meppel, Nooroostpolder, Oldenzaal, Olst, Ommen, Raalte, Rijssen, Staphorst, Steenwijk, Tubbergen, Urk, Vriezenveen, Wierden, Zwartewaterland en Zwolle.

~ *Gelderland*

Aalten, Angerlo, Apeldoorn, Arnhem, Barneveld, Bemmelen, Bergh, Beuningen, Borculo, Buren, Culemborg, Didam, Dinxperlo, Dodewaard, Doesburg, Doetinchem, Druten, Duiven, Echteld, Ede, Eibergen, Elburg, Epe, Ermelo, Geldermalsen, Gendringen, Gorssel, Groenlo, Groesbeek, Haaksbergen, Harderwijk, Hattem, Heerde, Hengelo (Gld), Heumen, Hummelo en Keppel, Kesteren, Lichtenvoorde, Lingewaai, Lochem, Maasdriel, Millingen aan de Rijn, Neede, Nierijnen, Nijmegen, Nijkerk, Nunspeet, Oldebroek, Overbetuwe, Putten, Renkum, Rheden, Rijnwaarden, Rozendaal, Ruurlo, Steenderen, Tiel, Ubbergen, Voorst, Vorden, Warnsveld, Wehl, West-Maas en Waal, Wageningen, Westervoort, Wijchen, Winterswijk, Wisch, Zaltbommel, Zelhem, Zevenaar, en Zutphen.

PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland

Akersloot, Alkmaar, Amstelveen (gedeeltelijk), Andijk, Anna Palowna, Beemster, Bennebroek, Bergen NH), Beverwijk, Blaricum, Bloemendaal, Bussum, Castricum, Drechterland, Edam-Volendam, Enkhuizen, Graft-de Rijk, 's-Graveland, Haarlem, Haarlemmerliede c.a., Haarlemmermeer, Harenkarspel, Heemskerk, Heerhugowaard, Heiloo, Den Helder, Hoorn, Huizen, Landsmeer, Langedijk, Laren, Limmen, Medemblik, Naarden, Nederhorst den Berg, Niedorp, Noorder-Koggenland, Obdam, Oostzaan, Opmeer, Purmerend, Schagen, Schermer, Schoorl, Stede Broec, Texel, Uitgeest, Uithoorn, Velsen, Venhuizen, Waterland, Weesp, Wervershoof, Wester-Koggenland, Wieringen, Wieringermeer, Wognum, Wormerland, Zaanstad, Zandvoort, Zeevang, Zijpe. Voorziet enkele percelen in de gemeenten Alkemade, Amsterdam, Eemnes, Heemstede, Hillegom, Hilversum, Leimuider, Loosdrecht, Muiden en Warmond.

Gemeentewaterleidingen Amsterdam

Amstelveen, Amsterdam, Diemen, Heemstede, Muiden en Ouder-Amstel. Voorziet voorts percelen in een aantal omliggende gemeenten.

Duinwaterbedrijf Zuid-Holland

Bergschenhoek, Berkel en Rodenrijs, Bleiswijk, 's-Gravenhage, Hillegom, Katwijk, Leiden, Leidschendam,

Lisse, Nieuwerkerk a/d IJssel, Noordwijk, Noordwijkerhout, Nootdorp, Oegstgeest, Pijnacker, Rijnsburg, Rijnwoude, Rijswijk, Sassenheim, Valkenburg, Voorburg, Voorhout, Voorschoten, Warmond, Wassenaar, Zevenhuizen-Moerkapelle en Zoetermeer.

Waterbedrijf Europoort

Albrandswaard, Barendrecht, Bernisse, Binnenmaas, Brielle, Capelle a/d IJssel, Cromstrijen, De Lier, Delft, Dordrecht, 's-Gravendeel, 's-Graven-zande, Heerjansdam, Hellevoetsluis, Korendijk, Maasland, Maassluis, Monster, Naaldwijk, Oud-Beijerland, Rotterdam, Rozenburg, Schiedam, Schipluiden, Spijkenisse, Strijen, Vlaardingen, Wateringen en Westvoorne.

Hydron Zuid-Holland

Alblasserdam, Alkemade, Alphen a.d. Rijn, Bergambacht, Bodegraven, Boskoop, Giessenlanden, Gorinchem, Gouda, Hardinxveld-Giessendam, Graafstroom, Hendrik Ido Ambacht, Jacobswoude, Krimpen a.d. IJssel, Leerdam, Leiderdorp, Liemeer, Liesveld, Moordrecht, Nederlek, Nieuw-Lekkerland, Nieuwkoop, Ouderkerk, Papendrecht, Reeuwijk, Ridderkerk, Rijnwoude, Schoonhoven, Sliedrecht, Ter Aar, Vianen, Vlist, Waddinxveen, Zederik, Zoeterwoude en Zwijndrecht.

Hydron Flevoland

Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde.

Hydron Midden-Nederland

Abcoude, Amerongen, Amersfoort, Baarn, De Bilt, Breukelen, Bunnik, Bunschoten, De Ronde Venen, Driebergen-Rijsenburg, Eemnes, Hilversum, Houten, Leersum, Leusden, Loenen, Loosdrecht (gemeente De Wijde Meren), Lopik, Maarn, Maarssen, Montfoort, Nieuwegein, Oudewater, Renswoude, Rhenen, Scherpenzeel, Soest, Utrecht, Veenendaal, Woerden, Woudenberg, Wijk bij Duurstede, IJsselstein en Zeist. Voorziet enkele percelen in Kortenhoef.

Bronwaterleiding Doorn

Doorn.

Delta NV

Axel, Bergen op Zoom (Halsteren), Borsele, Goes, Hontenisse, Hulst, Kapelle, Middelburg, Middelharnis, Noord-Beveland, Oostburg, Oostflakkee, Reimerswaal, Sas van Gent, Schouwen-Duiveland, Sluis-Aardenburg, Terneuzen, Tholen, Veere, Vlissingen en Woensdrecht.

Brabant Water

Aalburg, Alphen-Chaam, Asten, Baarle-Hertog, Baarle-Nassau, Bergen op Zoom, Bergeyk, Bernheze, Best, Bladel, Boekel, Boxmeer, Boxtel, Breda, Cranendonck, Cuyk, Deurne, Dongen, Drimmelen, Eersel, Eindhoven, Etten-Leur, Geertruidenberg, Geldrop, Gemert-Bakel, Gilze en Rijen, Goirle (gedeelte), Grave, Haaren, Halderberge, Heeze-Leende, Helmond, 's-Hertogenbosch, Heusden, Hilvarenbeek, Laarbeek, Landerd, Lith, Loon op Zand, Maasdonk, Mierlo, Mill en Sint Hubert, Moerdijk, Nuenen, Oirschot, Oisterwijk, Oosterhout, Oss, Ravenstein, Reusel-de Mierden, Roosendaal, Rucphen, Schijndel, Someren, Son en Breugel, Steenbergen, St. Antonis, St. Michielsgestel, St. Oedenrode, Tholen (gedeelte), Tilburg, Uden, Valkenswaard, Veghel, Veldhoven, Vught, Waalre, Waalwijk, Werkendam, Woensdrecht (gedeelte), Woudrichem en Zundert. Voorziet enkele percelen in België en Nederweert.

Tilburgsche Waterleiding-Maatschappij

Tilburg en Goirle. Voorziet enkele percelen in Hilvarenbeek.

Waterleidingmaatschappij Limburg

Ambt Montfort, Arcen en Velden, Beek, Beesel, Bergen (L), Born, Brunssum, Echt, Eijsden, Gennep, Grubbenvorst, Gulpen/Wittem, Haelen, Heel, Heerlen, Helden, Heythuysen, Horst aan de Maas, Hunsel,

Kerkrade, Kessel, Landgraaf, Maasbracht, Maasbree, Maastricht, Margraten, Meerlo-Wanssum, Meerssen, Meijel, Mook en Middelaar, Nederweert, Nuth, Onderbanken, Roerdalen, Roermond, Roggel en Neer, Schinnen, Sevenum, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Stramproy/Weert, Susteren, Swalmen, Thorn, Vaals, Valkenburg a.d. Geul, Venlo, Venray en Voerendaal en Weert.

Bijlage 3

VERKLARING VAN TEKENS EN DEFINITIES

Tekens

- . = gegevens ontbreken
- 0 = het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
- = nihil
- niets (blank) = gegeven kan op logische gronden niet voorkomen

Definities

~ *waterbedrijf:*

- a. Een bedrijf, uitsluitend of mede bestemd tot openbare drinkwatervoorziening door levering van drinkwater aan verbruikers;
- b. Een bedrijf, uitsluitend of mede bestemd tot levering van drinkwater in het groot (*en gros*) aan bedrijven, als bedoeld onder a.;
- c. Een bedrijf, zowel bestemd tot openbare drinkwatervoorziening door levering van drinkwater aan verbruikers, als tot levering van drinkwater in het groot (*en gros*) aan bedrijven als bedoeld onder a.

~ *drinkwater:*

Water bestemd of mede bestemd om te drinken.

~ *ander water:*

Water, niet van drinkwaterkwaliteit zijnde. Hieronder vallen niet- en half gefilterd water, en gedestilleerd en gedemineraliseerd water.

~ *industriewater:*

Water bestemd voor industriële productieprocessen en dat niet mede bestemd is om te drinken. Het geleverde industriewater kan van *ander water* kwaliteit zijn maar ook van drinkwaterkwaliteit.

~ *voorzieningsgebied:*

De gemeente(n) en/of gedeelte(n) van gemeente(n), waar een waterbedrijf rechtstreeks water aan verbruikers levert.

~ *productie / geproduceerd:*

De hoeveelheid water die door één of meerdere pompstations in de afvoerleiding(en) is gepompt.

~ *en gros levering:*

Onderlinge levering tussen waterbedrijven.

~ *derden:*

Bedrijf of instelling geen waterbedrijf zijnde.

~ *natuurlijk duinwater:*

Het grondwater dat van nature aanwezig is in de duinen. Door de mens geïnfilterd water (kunstmatige infiltratie) wordt hier niet toe gerekend.

- ~ *kunstmatige infiltratie:*
Het in een infiltratiegebied brengen en in de bodem laten infiltreren van water, dat na een zekere verblijftijd weer wordt opgepompt om verder tot drinkwater te worden verwerkt. Door de bodempassage en het verblijf in de bodem ondergaat het water een zuiverende werking. Een bijzondere vorm van kunstmatige infiltratie is diepte-infiltratie, waarbij het water geen bodempassage ondergaat, maar met behulp van pompen in de diepe ondergrond wordt gebracht.

- ~ *directe verwerking:*
Productie van water zonder voorafgaande kunstmatige infiltratie.

- ~ *oevergrondwater:*
Water dat in de nabijheid van een open water aan de bodem wordt onttrokken en, naast grondwater, voor 10% of meer bestaat uit in de bodem of oever geïnfilterd oppervlaktewater.

- ~ *technische aansluiting:*
Een technische aansluiting bestaat uit de dienstleiding tussen het hoofdleidingnet en de eindverbruiker, inclusief watermeter (indien aanwezig).

- ~ *administratieve aansluiting:*
Een aan de technische aansluiting verbonden perceel (c.q. flatappartement, abonnement). Een collectieve (technische) aansluiting telt meerdere administratieve aansluitingen.

- ~ *hoofdleidingnet:*
Het waterleidingnet waarop de dienstleidingen zijn aangesloten.

- ~ *dienstleiding:*
De aansluitleiding van een verbruiker op het hoofdleidingnet.

- ~ *transportnet:*
De leidingnetten van de waterbedrijven waardoor drinkwater of *ander water* stroomt met uitzondering van de dienst- en hoofdleidingen. Het gaat hier om leidingen die naar of tussen pompstations lopen, om leidingen ten behoeve van *en gros* leveringen (b.v. WRK en WBB) en om leidingen naar drinkwaterreservoirs tussen pompstations en hoofdleidingen.

- ~ *kleinverbruik:*
Afnemers die minder dan 300 m³ water per jaar afnemen.

- ~ *zakelijke markt:*
Afnemers die tussen de 300 en 10.000 m³ water per jaar afnemen.

- ~ *grootzakelijke markt:*
Afnemers die meer dan 10.000 m³ water per jaar afnemen.

Bijlage 4

LITERATUUR

1. VEWIN, publicatiesVEWIN Waterleidingstatistiek 1992 – 2001 (1993-2002).
2. VEWIN/Accenture, Water in Zicht 2000, Bedrijfsvergelijking in de drinkwatersector (2001).
3. VEWIN, Tarievenoverzicht leidingwater per 1 januari 2002 (2002).
4. VEWIN/NIPO, Een ander consumptiepatroon, het Watergebruik Thuis 2001 (2001).

